

การผสมผสานทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาแบบจารีตในประเทศไทย: กรณีศึกษาพระพุทธศานามหายานนิกายฉินงน แห่งหุบเขาโคยะ¹

กนกวรรณ สุทธิพร
นักศึกษานิพนธ์เอก โครงการสหวิทยาการ
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการผสมผสานทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาแบบจารีตในประเทศไทย เป็นการศึกษาลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Syncretism) ของพระพุทธศาสนาในญี่ปุ่นปัจจุบัน พระพุทธศาสนานิกายฉินงนแห่งหุบเขาโคยะ อันมีศูนย์กลางนิกาย ณ วัดโคงโกจิ จังหวัดวากายามา ถือเป็นพระพุทธศาสนาแบบจารีตอันมีประวัติความเป็นมาว่า 1,200 ปี คือมีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยเฮอัน (ค.ศ.794-1192) ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจากเอกสาร และภาคสนาม โดยใช้การสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ ศาสนิกของนิกายฉินงน โดยการรวบรวมข้อมูลในช่วงแรกคือตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2554 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2555 และช่วงที่สองคือเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2555 ณ จังหวัดวากายามา ประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่าลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมของนิกายดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะการผสมผสานที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางรูปธรรมและลักษณะการผสมผสานที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางนามธรรม จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมของนิกายฉินงน แห่งหุบเขาโคยะ เป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมอันเกิดจากการนำพุทธศาสนาเข้าผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของญี่ปุ่น คือชินโต ความเชื่อที่ได้จากลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ความเชื่อที่ได้จากลัทธิพราหมณ์ ความเชื่อที่ได้จากคริสต์ศาสนา ความเชื่อที่ได้จากพุทธศาสนาในประเทศไทยและพม่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลายของนิกายฉินงน แห่งหุบเขาโคยะจึงสามารถดึงดูดศาสนิกให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ ภายในนิกายได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนาแบบจารีต นิกายฉินงนแห่งหุบเขาโคยะ การผสมผสานทางวัฒนธรรม

¹ การวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนจากมูลนิธิญี่ปุ่น ศูนย์คันไซ จังหวัดโอซาก้า (The Japan Foundation Japanese-Language Institute, Kansai Osaka Japan from September 21, 2011 to March 21, 2012) และได้นำเสนอด้วยปากเปล่าในการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 11-12 ตุลาคม 2555 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Syncretism of Traditional Buddhism in Japan: A Case Study of Koyasan-Shingon Sect

Kanokewarn Suthiphorn*

Ph.D. Candidate in Integrated Science,

College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University

Abstract

This study aims to describe the syncretism characteristics of Traditional Buddhism in Japan in the present day. The Kongobuji monastery in Wakayama Prefecture is the headquarters of the Koyasan-Shingon sect. The Koyasan-Shingon sect is traditional Buddhism with a history dating back over 1200 years. It originated in the Heian period (794-1192). The data mentioned in this thesis was collected by way of reviewing literatures, and observing as well as interviewing 13 Shingon sect followers. The data collection was conducted over two periods at Koyasan Mountain in the Wakayama Prefecture of Japan; the first period for gathering data took place between September 2011 and March 2012 and the second period was conducted in July 2012. The syncretism of the Koyasan-Shingon sect can be classified into two aspects: the syncretism acknowledged by the area of actual practice and the other acknowledged by abstract concepts. The findings revealed that the syncretism characteristics of actual practice and abstract concepts indicated a combination of Mahayana Buddhism with the Japanese indigenous religion (Shinto), Confucianism, Taoism, Christianity, Brahmanism and Buddhism from Thailand and Myanmar. With reference to the findings from the interviews, the sect followers explicitly and visibly respect their ancestors. Additionally, syncretism by the Koyasan Shingon sect attracts the followers to participate unceasingly in the sect's activities and rituals.

Keywords: Traditional Buddhism, koyasan-shingon sect, syncretism

* Corresponding author e-mail: kanokewarn@yahoo.com

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดการผสมผสานความเชื่อขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมอื่นๆ (syncretism) เป็นกระบวนการที่ศาสนาหนึ่งแพร่กระจายไปในที่ต่างๆ และเกิดการผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น ทำให้ความหมายของศาสนานั้นมีการเปลี่ยนหรือแปรรูปไปในแง่มุมของศาสนศึกษาและเทววิทยา ก่อนครั้งหลังของศตวรรษที่ 20 แนวคิดนี้จึงสื่อนัยยะเชิงลบเนื่องจากถือว่าคำสอนในศาสนาดั้งเดิมเป็นความจริงแท้และไม่ต้องการให้มีการปนเปื้อนกับสิ่งอื่น กระบวนการผสมผสานดังกล่าวเกิดขึ้นกับทุกศาสนาและระบบความเชื่อ การผสมผสานนี้ทั้งการผสมผสานกับความเชื่อหรือศาสนาของท้องถิ่นนั้นๆ หรือการผสมผสานกับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจมิใช่ศาสนาก็ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation) (อภิญา, 2551: 119) ที่เกิดขึ้นเมื่อสังคมหนึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับอีกสังคมหนึ่ง

ในการศึกษาแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาแบบจารีตในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีอายุยาวนานกว่า 1,200 ปี ได้แก่ หกนิกายแห่งนารา คือ นิกายคุชะ (倶舎宗) หรือสรวาสติวาทิน นิกายโจจิสตี (成実宗) หรือเสาตรานติกะ นิกายซันรอน (三論宗) หรือมารชยมิกะ นิกายโฮสโซ (法相宗) หรือโยคาจาร นิกายริสตี (律宗) หรือวินัยและนิกายเคะงน (華嚴宗) หรืออวตังสกะ นอกจากนี้มีนิกายเท็นได (天台宗) และนิกายมิจิงงน (真言宗) การศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาแบบจารีตในญี่ปุ่นพบลักษณะการผสมผสานที่เกิดจากพุทธและชินโตเป็นกระแสหลักที่เรียกว่า จิมบูตสึชูโก (神仏習合) ลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นการผสมผสานที่ความเชื่อในสองระบบอยู่เคียงคู่กันและเกิดการผสมผสานกันในระดับหนึ่งแต่ต่างฝ่ายยังคงเป็นอิสระอยู่ได้และส่งผลต่อพัฒนาการ

ทางศาสนาในสมัยเฮอันตอนต้นมาสู่ยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะนิกายมิจิงงน แห่งหุบเขาโคยะ (高野山真言宗) (Kumamoto, 2008: 112) ซึ่งก่อตั้งโดยสมณะคุไก (空海 ค.ศ. 774-835) หรือ โอะไดชิซัง (お大師さん) ชื่อเรียกที่นิยมใช้กล่าวนามของสมณะคุไกในบรรดาเหล่าศาสนิกที่มีพื้นที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะชิโกกุ (四国) (Ooguri, 1993: 19) นิกายมิจิงงน แห่งหุบเขาโคยะเป็นหนึ่งในพระพุทธศาสนาหมายานแบบจารีตที่มีอิทธิพลต่อศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นในอดีตมาสู่ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงประสงค์ต้องการศึกษาและสำรวจลักษณะของการผสมผสานทางรูปธรรม คือ การผสมผสานที่สามารถพบเห็นได้ในบริเวณศาสนสถานที่สำคัญของนิกายมิจิงงน แห่งหุบเขาโคยะ และการผสมผสานทางนามธรรม คือ การผสมผสานที่แสดงอยู่ในความคิดความเชื่อจากผลการสัมภาษณ์บรรดาศาสนิกของนิกาย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาและสำรวจลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมในปัจจุบันที่ปรากฏเห็นเป็นรูปธรรม ณ นิกายมิจิงงน แห่งหุบเขาโคยะ จังหวัดวากายามา และการผสมผสานทางวัฒนธรรมทางนามธรรมจากผลการสัมภาษณ์ศาสนิกของนิกายมิจิงงนในปัจจุบัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีสำรวจข้อมูลทางเอกสารและสำรวจข้อมูลภาคสนาม การสำรวจข้อมูลทางเอกสาร ได้แก่ เอกสารและหนังสือที่จัดพิมพ์โดยนิกายมิจิงงน แห่งหุบเขาโคยะ หนังสือและตำราที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหมายานแบบจารีตในประเทศญี่ปุ่นโดยนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ชาวญี่ปุ่น และการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ณ นิกายมิจิงงน แห่งหุบเขาโคยะ ได้แก่ การเข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่างๆ ของนิกาย เข้าพักแรมภายในวัดต่างๆ และการได้รับความ

ร่วมมือจากเพื่อนชาวไทยและญี่ปุ่น นักวิชาการชาวไทยและญี่ปุ่น และศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยโคยะซัง (Koyasan University) จังหวัดวากายามา เป็นผู้ติดต่อประสานงานและอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าสัมภาษณ์ศาสนิกของนิกายนี้

4. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ของการวิจัยไว้ ณ นิกายฉินงน แห่งหุบเขาโคยะ จังหวัดวากายามา ขอบเขตพื้นที่คือ วัดและสถานที่สำคัญต่างๆ ภายใน

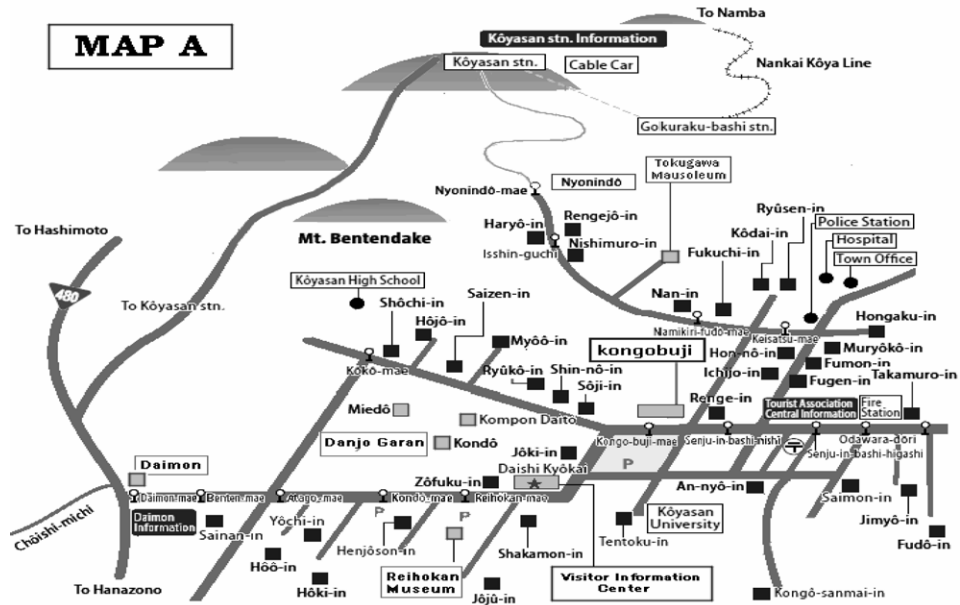
หุบเขาโคยะอันมีศูนย์กลางในการบริหารจัดการอยู่ที่วัดโคงโคบุจิ และกลุ่มตัวอย่างคือ ศาสนิกของนิกายที่ได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมต่างๆ ณ หุบเขาโคยะจำนวน 13 คน โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนาม การเข้าสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ศาสนิกภายในช่วงเวลาที่มิกิจกรรมทางศาสนาสำคัญๆ ปรากฏในบริเวณหุบเขาโคยะ กล่าวคือ ช่วงแรกตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2554 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2555 และช่วงที่สองคือ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2555

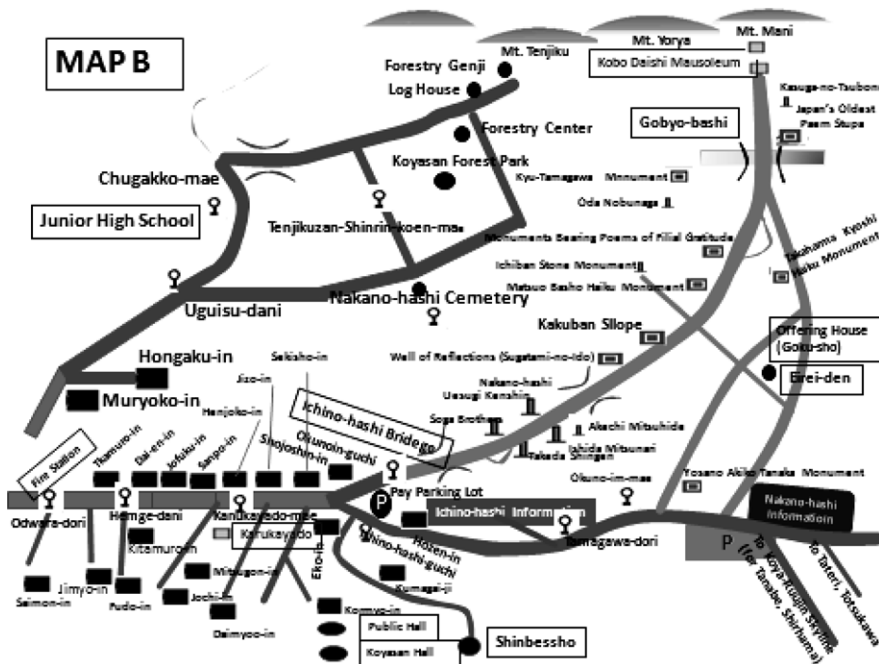
ภาพที่ 1 รูปวาดสมณะคุโะ ณ วัดโคงโคบุจิ (金剛峯寺) จังหวัดวากายามา
ที่มา: กนกวรรณ สุทธิพร ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2554

ภาพที่ 2 วัดโคงโคบุจิ (金剛峯寺) จังหวัดวากายามา
ที่มา: กนกวรรณ สุทธิพร ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2555

ภาพที่ 3 แผนที่ A แสดงบริเวณภายในหุบเขาคิโตะ บริเวณที่ตั้งวัดโจโกโบจิ
ดัดแปลงจาก <http://www.koyasan-ccn.com/vi/map.html>

ภาพที่ 4 แผนที่ B แสดงบริเวณภายในหุบเขาคิโตะ บริเวณที่ตั้งสุสานสมณะคูโด (Kobo Daishi Mausoleum)
ดัดแปลงจาก <http://www.koyasan-ccn.com/vi/map-b.html>

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางรูปธรรม และ
2. ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางนามธรรม

1. ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางรูปธรรม จากผลการสำรวจทางเอกสารและการลงภาคสนาม ณ นิคมมิงงน แห่งหุบเขาโคยะ จังหวัดวากายามา ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการผสมผสานที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางรูปธรรม สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ

1.1 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมของญี่ปุ่น คือชินโต (神道) ได้แก่ การประดับประดาประตูทางเข้าวัดทุกแห่งที่ปรากฏ ณ หุบเขาโคยะด้วยเชือกชิเมนะวะ (しめ縄) ซึ่งถือเป็นเครื่องสักการะบูชาเทพเจ้าในศาสนาชินโต การปฏิบัติดังกล่าวมิได้ถือเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติที่ได้บัญญัติไว้ ณ วัดโคงโกบุจิ หากแต่เป็นการถือปฏิบัติของบรรดาเจ้าอาวาสในแต่ละวัด และการสร้างศาลเจ้าในศาสนาชินโตเพื่อประดิษฐาน ณ บริเวณพื้นที่สำคัญๆ ภายในวัด เช่น บริเวณโดมง (大門)² บริเวณดันโจกะรัน (壇上伽藍) หรือบริเวณสังฆาวาสของวัดโคงโกบุจิ³ บริเวณหน้าวัดมุเรียวโคอิน (無量光院) เป็นการแสดงการสักการะต่อเทพเจ้าในฐานะเทพผู้ปกปักรักษาพุทธศาสนา (Kumamoto, 2008: 114) ควบคู่ไปกับการบูชาพระพุทธองค์

1.2 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและความเชื่อที่ได้จากลัทธิขงจื้อ ได้แก่ พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของนิคมมิงงน เพื่อสวดมนตร์บูชาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษประจำตระกูลให้แก่เหล่าศาสนิก ณ วิหารภายในแต่ละวัด และการปรากฏกิจกรรมที่เหล่าศาสนิกต่างพาสมาชิกในครอบครัวของตนมาทำความสะอาดบริเวณสุสานประจำตระกูลภายในหุบเขาโคยะ เพื่อแสดงความระลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษ บิดา มารดาของตน (Koyasan shingonshuu fukyou kenkyusho, 2008: 52) ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานทางความเชื่อของพระพุทธศาสนาและความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของลัทธิขงจื้อ

1.3 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและความเชื่อที่ได้จากลัทธิเต๋า ได้แก่ การประกอบพิธีบูชาเทพอัคคีที่สืบทอดมาแต่โบราณ พิธีนี้จัดขึ้นในบรรดาสมาชิกที่มีความเชื่อในธรรมชาติและพลังอำนาจแห่งขุนเขา อันเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าและขงจื้อ ถือเป็นพิธีกรรมประจำปีที่จัดขึ้นในเดือนมีนาคม ณ บริเวณปะรำพิธีหน้าวัดโคงโกบุจิ

1.4 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและความเชื่อจากลัทธิพราหมณ์ ได้แก่ การประกอบพิธีเผาไม้หรือพิธีโกมะโฮโย (護摩法要) เป็นพิธีที่ทุกวัดในสังกัดของนิคมมิงงน แห่งหุบเขาโคยะถือปฏิบัติเป็นกิจวัตรทุกเช้า ภายในวิหารของแต่ละวัด ตั้งแต่เวลา 6 นาฬิกา จนถึง 8 นาฬิกา จุดประสงค์ของการประกอบพิธีดังกล่าว เพื่อป้องกัน

² บริเวณโดมง ถือเป็นบริเวณประตูสำคัญของนิคมมิงงน แห่งหุบเขาโคยะ บริเวณด้านล่างขวายักษ์ประดิษฐานรูปเคารพไม้แกะสลักวัชรธรรมบาล (阿形像・吽形像) ที่คอยปกปักรักษาประตูแห่งนี้

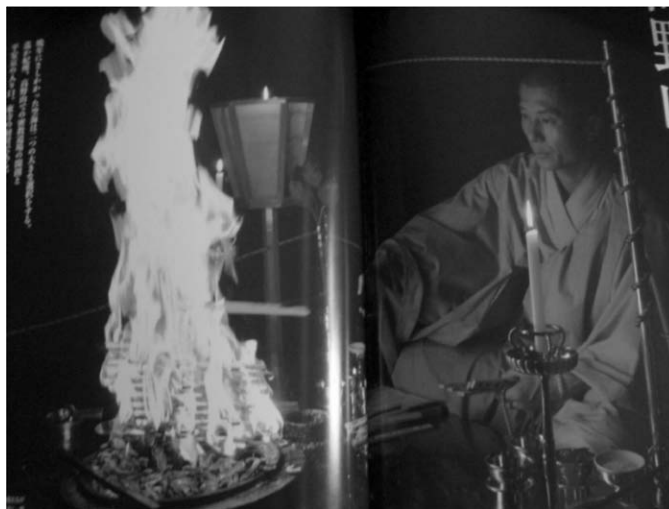
³ บริเวณสังฆาวาสของวัดโคงโกบุจิ เป็นสถานที่ตั้งศาสนสถานที่สำคัญของนิคมมิงงน แห่งหุบเขาโคยะ และเป็นที่ตั้งสำนักงานศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานทางศาสนาของนิคม

ภาพที่ 5 การประกอบพิธีบูชาเทพอัคคีของบรรดาศาสนิกที่มีความเชื่อในธรรมชาติและพลังอำนาจแห่งขุนเขา
ที่มา: กนกวรรณ สุทธิพร ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2555

ภัยอันตรายจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย การอำนวยความสะดวก
ลากและเกิดมงคลแก่ตน ฯลฯ (Matsunaga, 2011: 112-113) พิธีดังกล่าวมีต้นกำเนิดจากการบูชาเทพ
แห่งอัคคีในลัทธิพราหมณ์ ซึ่งนิกายมิงงนถือเป็น

เทพเจ้าที่เป็นส่วนหนึ่งของพระไวโรจนพุทธเจ้าหรือ
ไดนิจิเนียวไร (大日如来) และการลูกไหม้ของเปลว
ไฟเปรียบได้กับการส่องสว่างแห่งปัญญา (Haresaku, 1987)

ภาพที่ 6 การประกอบพิธีเผาไม้หรือพิธีโกะมะโฮโย (護摩法要)

ที่มา: Yuhara, K. (2011) *Kuukai shingon mikkyou no tobira o hiraita kezzou*. Tokyo: Hei bonsha, pp.80-81.

1.5 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและความเชื่อจากคริสต์ศาสนา ได้แก่ การปรากฏสุสานหินสลักรูปกางเขนภายในบริเวณสุสานของนิกายมิงงน สุสานดังกล่าวเป็นสุสานของนักวิจัยทางศาสนาศึกษาชาวอังกฤษ อลิซาเบท แอนนา กอร์ดอน (Elizabeth Anna Gordon ค.ศ. 1851-1925) ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ใน ค.ศ.1891 อลิซาเบทได้เดินทางมาศึกษาวิจัยพระพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่น และถึงแก่กรรมใน ค.ศ.1925 ณ จังหวัดเกียวโต การประกอบพิธีศพของอลิซาเบทถือปฏิบัติตามแบบอย่างของพิธีกรรมในพุทธศาสนา

นิกายมิงงน (Kookan, 2011) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงรูปแบบหนึ่งของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา

1.6 การผสมผสานทางวัฒนธรรมความเชื่อที่ได้จากพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและพม่า ได้แก่ การปรากฏรูปเคารพทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ประดิษฐาน ณ วัดสระเรียวอิน (巴陵院) และรูปเคารพทางพุทธศาสนาในประเทศพม่า ประดิษฐานภายในเจดีย์หกเหลี่ยมหรือมะนิโท (摩尼塔)

ภาพที่ 7 รูปเคารพทางพุทธศาสนาในประเทศไทย ประดิษฐาน ณ วัดสระเรียวอิน (巴陵院)
ที่มา: กนกวรรณ สุทธิพร ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ภาพที่ 8 รูปเคารพทางพุทธศาสนาในประเทศพม่า ประดิษฐานภายในเจดีย์หกเหลี่ยมหรือมะนิโท (摩尼塔)
ที่มา: กนกวรรณ สุทธิพร ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

2. ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สามารถรับรู้ได้จากพื้นที่ทางนามธรรม ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับศาสนิกของนิกายมิงงนที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมต่างๆ ณ หุบเขาโคยะ จำนวน 13 คน คนละ 30-40 นาที ได้แก่ พระนักบวชนิกายมิงงน จำนวน 7 รูป ศาสนิกชายจำนวน 2 คน และศาสนิกหญิง จำนวน 4 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยมีคำถามหลักในการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ 1) ความเกี่ยวข้องกับนิกายมิงงน แห่งหุบเขาโคยะ 2) การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในแต่ละเดือน

ลักษณะกิจกรรมและจำนวนครั้ง 3) ในฐานะศาสนิกท่านคิดว่าตนเองควรทำประโยชน์ต่อนิกายอย่างไร 4) ในฐานะศาสนิกท่านประสงค์ให้นิกายทำอะไรให้กับตนเองบ้าง และ 5) หากกล่าวถึงสมณะคุณ ท่านจะคิดถึงอะไร และผลจากการให้สัมภาษณ์ของศาสนิกทั้ง 13 คนที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอเฉพาะส่วนเนื้อหาที่แสดงถึงความคิด ความเชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงเนื้อหาบางประการที่อาจจะเป็นการล่อลวงละเมิดและเกิดความเสียหายแก่ผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 1

ศาสนิกของนิกายมิงงน ที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมต่างๆ ณ หุบเขาโคยะ จำนวน 13 คน

พระนักบวชนิกายมิงงน จำนวน 7 รูป; พระนักบวชชาย 6 รูป, พระนักบวชหญิง 1 รูป (พระนักบวชประจำวัดโคงโกบุจิ (金剛峯寺) วัดไดเอนอิน (大円院) และวัดทะกะมุโระอิน (高室院) จังหวัดวากายามา พระนักบวชประจำวัดเซนซ็อจิ (善通寺) และวัดเกียกกุเซนอิน (玉泉院) จังหวัดคะกะวะ พระนักบวชประจำวัดโฮมังจิ (宝満寺) และวัดเซนชูจิ (千手寺) จังหวัดโอคะยามา)
ศาสนิกชาย จำนวน 2 คน; จังหวัดวากายามา
ศาสนิกหญิง จำนวน 4 คน; จังหวัดโอคะยามา 2 คน และจังหวัดโอซาก้า 2 คน

ตารางที่ 2

ผลการสัมภาษณ์ศาสนิกจำนวน 13 คน

คำถามข้อที่	คำตอบ		
	พระนักบวช 7 รูป	ศาสนิก ชาย 2 คน	ศาสนิก หญิง 4 คน
1) ความเกี่ยวข้องกับนิกายฉิงงน แห่งหุบเขาโคยะ	(1 รูป) อยากจะสวดมนต์เพื่อเป็นการทดแทนคุณให้กับคุณปู่ที่เสียไป จึงได้เข้ามาเป็นพระนิกายฉิงงน (1 รูป) ชีวิตเจอแต่สิ่งที่เป็นทุกข์ เพื่อนสนิทแนะนำให้มาเรียนเกี่ยวกับศาสนาที่หุบเขาโคยะ ก็เลยมาดู เมื่อได้ลองมาศึกษาแล้วรู้สึกใจสงบ เลยมาเป็นพระนักบวชในนิกายนี้ (2 รูป) เป็นพระนักบวชในนิกายเพราะต้องทำหน้าที่รับการสืบทอดดูแลวัดต่อจากบิดา (2 รูป) เป็นพระนักบวชในนิกายฉิงงนเพราะเชื่อในคำสอนของท่านคุโเค (1 รูป) เป็นพระนักบวชในนิกาย	(1 คน) เป็นศาสนิกของนิกายจริง ๆ แล้วตนเองอยากจะบวชเป็นพระแต่จำเป็นต้องมาสืบทอดกิจการการคำต่อจากบิดา (1 คน) เดิมโตมาในหุบเขาโคยะเป็นศาสนิกและสืบทอดกิจการต่อจากบิดา	(2 คน) เป็นศาสนิก (1 คน) สืบทอดการเป็นศาสนิกตามบิดามารดา (1 คน) เป็นศาสนิกเพราะมาสวดมนต์ให้กับสามีที่เสียชีวิตไปแล้ว ตอนแรกไม่ได้คิดอะไรแต่ด้วยความที่ต้องการมาสวดมนต์ให้กับสามีในที่สุดตัวเองก็เลยกลายเป็นศาสนิกไปด้วย
2) เหตุผลที่มานที่นิกายฉิงงน แห่งหุบเขาโคยะ	(2 รูป) มาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับนิกายฉิงงน (3 รูป) มาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับนิกายฉิงงน และการได้งานทำภายในวัด (1 รูป) มาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับนิกายฉิงงนและฝึกฝนเพื่อเป็นพระนักบวช (1 รูป) มาเพื่อฝึกฝนเรียนรู้การปฏิบัติตนเพื่อเป็นพระในนิกาย และ 1 ปีจะต้องพาสมาชิกวัดมาสักการะท่านคุโเคที่โอคุโนะอิน (奥之院) เสมอ	(1 คน) เพื่อสืบทอดกิจการของตระกูล ซึ่งตนเองนับเป็นรุ่นที่ 3 ของการสืบทอดกิจการในตระกูล (1 คน) เดิมโตมาในหุบเขาโคยะอยู่อาศัยภายในหุบเขาเป็นเวลา 56 ปีแล้ว	(1 คน) ต้องมาที่นี่เดือนละครั้ง มาเพื่อสวดมนต์ให้ตนเองแข็งแรง ให้คนในครอบครัวให้น้องชายที่ป่วย และสักการะแสดงความขอบคุณท่านคุโเค เพราะตอนน้องชายป่วยหนักนั้น ตนเองฝันเห็นท่านคุโเค ท่านบอกว่าจะช่วย อย่าได้เป็นกังวล และตอนนี้น้องชายอาการดีขึ้นมาก (1 คน) มาที่นี่ทุกวันที่ 20-21 เพราะเป็นวันที่ระลึกถึงคุณของท่านคุโเค มาที่โอคุโนะอินเพื่อสวดมนต์ภาวนาให้สามีที่ล้มป่วยมีอาการดีขึ้น เชื่อกันว่าท่านคุโเคจะช่วยให้สามีของตนมีอาการดีขึ้น

ตารางที่ 2

ผลการสัมภาษณ์ศาสนิกจำนวน 13 คน (ต่อ)

คำถามข้อที่	คำตอบ		
	พระนักบวช 7 รูป	ศาสนิก ชาย 2 คน	ศาสนิก หญิง 4 คน
			(2 คน) จะมาที่หุบเขาโคยะในช่วงหน้าร้อนเสมอ เพราะในช่วงนั้นจะมีการจัดกิจกรรมทัวร์ทางธรรม และที่สุดท้ายที่จะไปจะต้องไปสักการะหลุมศพของท่านคุโ
3) ในฐานะศาสนิกท่านคิดว่าตนเองควรทำประโยชน์ต่อนิกายอย่างไร	(1 รูป) ควรช่วยให้คนมีจิตใจที่สงบ สามารถมีความสุขในชีวิต (3 รูป) ควรช่วยเหลือผู้อื่น (2 รูป) สืบต่อวัดในนิกายเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อสังคม (1 รูป) ทำหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อนิกายของตนเองให้ดีที่สุด	(1 คน) คิดว่าการที่ตนเองพยายามทำกิจการที่ทำอยู่ตอนนี้โดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการสืบทอดวิทยาการมาแต่โบราณอันเป็นวิชาที่ท่านคุโได้สั่งสมมา และทำผลิตภัณฑ์ภายใต้สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับนิกายให้ผู้ใช้เกิดประสิทธิภาพที่ดีที่สุดก็ถือว่าเป็นได้ช่วยเป็นประโยชน์ต่อนิกายได้ (1 คน) คิดว่าการที่ตนเองทำกิจการนี้อยู่ก็อาจมีส่วนช่วยให้ลูกค้าได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติของนิกาย รู้จักท่านคุโมากขึ้น รู้จักบทสวดในนิกาย เพราะอาชีพของตนเองก็เป็นวิชาที่ได้รับสืบทอดมาจากท่านคุโและกิจการตนเองก็รับต่อมาจากบิดาเป็นสิ่งที่ตนเองรู้สึกในบุญคุณของท่านทั้งสอง	(1 คน) ควรทำความเข้าใจในคำสอนของท่านคุโและควรปฏิบัติตามคำสอนนั้น (1 คน) คิดว่าคงทำอะไรไม่ได้มาก ก็ทำแบบที่ทำอยู่ในปัจจุบันให้ดีที่สุดคือเวลาที่ว่างมีอะไรให้ช่วยเหลือก็จะได้ก็จะร่วมมือ (1 คน) ประกอบกิจการงานและหน้าที่ให้ดีที่สุดก็จะเป็นการช่วยเหลือนิกายในทางอ้อมได้ (1 คน) คิดว่าตนเองควรยึดหลักคำสอนของท่านคุโปฏิบัติให้ได้ เพื่อไม่เป็นการทำให้ท่านต้องขายหน้า
4) ในฐานะศาสนิก ท่านประสงค์ให้นิกายทำอะไรให้กับตนเองบ้าง	(1 รูป) ไม่ประสงค์ให้นิกายทำอะไรให้ คิดว่าตนเองจะสามารถมีส่วนช่วยให้ผู้สนับสนุนนิกายที่มีความทุกข์ใจพึ่งพาธรรมแล้วคลายทุกข์ลงได้บ้าง (4 รูป) ไม่ประสงค์ให้ทำอะไรให้แก่ตนเอง (2 รูป) ไม่ประสงค์อะไร คิดว่าตนเองจะทำหน้าที่นักบวชให้ดีที่สุด	(1 คน) อยากให้ทางวัดโคงโกบุจิเปิดโอกาสให้ตนเองที่ไม่ใช่นักบวชได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การแนะนำการทำสายประคำให้แก่ศาสนิกและผู้เข้ามาภายในหุบเขาโคยะ (1 คน) ไม่ประสงค์อะไร เพราะคิดว่าทำหน้าที่ขณะนี้ดีที่สุด	(1 คน) อยากให้ดำเนินตามปฏิปทาของท่านคุโ (3 คน) ไม่ประสงค์จะขออะไร แต่ให้รักษาวัดไว้ให้ดี

ตารางที่ 2

ผลการสัมภาษณ์ศาสนิกจำนวน 13 คน (ต่อ)

คำถามข้อที่	คำตอบ		
	พระนักบวช 7 รูป	ศาสนิก ชาย 2 คน	ศาสนิก หญิง 4 คน
5) หากกล่าวถึงสมณะคุณใด ท่านจะคิดถึงอะไร	(2 รูป) บิดามารดา (3 รูป) ผู้มีความรู้ความสามารถ ผู้รอบรู้ บุคคลผู้ใฝ่รู้ในทุกๆ สิ่ง (1 รูป) ผู้มีความเกี่ยวข้องกับทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับน้ำในญี่ปุ่น ผู้มีความรู้ความสามารถ ผู้รอบรู้ บุคคลผู้ใฝ่รู้ในทุกๆ สิ่ง (1 รูป) ผู้ยิ่งใหญ่	(1 คน) พระไวโรจนพุทธเจ้า (1 คน) ผู้รอบรู้	(1 คน) ท่านเป็นผู้ยิ่งใหญ่คิดว่าตัวฉันไม่สามารถที่จะกล่าวออกมาเป็นคำพูดได้ (1 คน) ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ที่ช่วยชีวิตฉัน (2 คน) ผู้ยิ่งใหญ่

จากผลการสัมภาษณ์ศาสนิกจำนวน 13 คน ดังแสดงในตารางที่ 2 ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากพื้นที่ทางนามธรรมคือ ความคิด ความเชื่อของศาสนิกในแต่ละคน ได้แสดงออกถึงความเคารพ ความเชื่อที่มีในพุทธานุภาพของมนต์ทางพระพุทธศาสนาและสมณะคุณใฝ่รู้ให้กำเนิดนิยามนิมิต และปรากฏความคิด ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อ คือ การให้ความสำคัญต่อครอบครัวและตระกูล การตอบแทนบุญคุณต่อบรรพบุรุษและบิดามารดาอย่างเด่นชัด ดังคำตอบจากการสัมภาษณ์ศาสนิกในคำถามข้อ 1-3 ดังนี้

คำตอบในคำถามข้อ 1) อยากจะสวดมนต์เพื่อเป็นการทดแทนคุณให้กับคุณปู่ที่เสียชีวิตไปแล้วมาเป็นพระนิยามนิมิต / ต้องทำหน้าที่รับการสืบทอดคุณแล้วติดต่อจากบิดา / ตนเองอยากจะบวชเป็นพระแต่จำเป็นต้องมาสืบทอดกิจการการค้าต่อบิดา / สืบทอดการเป็นศาสนิกตามบิดามารดา / เป็นศาสนิกเพราะมาสวดมนต์ให้กับสามเณรที่เสียชีวิตไปแล้ว

คำตอบในคำถามข้อ 2) เพื่อสืบทอดกิจการของตระกูล ซึ่งตนเองนับเป็นรุ่นที่ 3 ของการสืบทอดกิจการในตระกูล / มาเพื่อสวดมนต์ให้ตนเองแข็งแรง

ให้คนในครอบครัว ให้น้องชายที่ป่วย / เพื่อสวดมนต์ภาวนาให้สามเณรที่ล้มป่วยมีอาการดีขึ้น

และคำตอบในคำถามข้อ 3) อาชีพของตนเองก็เป็นวิชาที่ได้รับสืบทอดมาจากท่านคุณปู่และกิจการตนเองก็รับต่อมาจากบิดา เป็นสิ่งที่ตนเองรู้สึกในบุญคุณของท่านทั้งสอง

6. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาทางเอกสารและการสำรวจภาคสนาม ณ หุบเขาโคยะ จังหวัดวากายามา ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมทางรูปธรรมคือ การผสมผสานที่สามารถพบเห็นได้ในบริเวณศาสนสถานที่สำคัญของนิยามนิมิต แห่งหุบเขาโคยะในปัจจุบันยังคงพบลักษณะการผสมผสานที่เกิดจากพุทธและชินโตเป็นกระแสหลักที่เรียกว่า ชิมบุดสึชูโก (神仏習合) โดยพบการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลายอันเกิดจากการผสมผสานพระพุทธศาสนาเข้ากับความเชื่อดั้งเดิม คือชินโต ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ความเชื่อที่ได้จากลัทธิพราหมณ์ ความเชื่อที่ได้จากคริสต์ศาสนา ความเชื่อที่ได้จากพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและพม่า

2. ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมทางนามธรรม คือการผสมผสานที่แสดงอยู่ในความคิด ความเชื่อของบรรดาศาสนิก ปรากฏความคิด ความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อในพุทธานุภาพของมุนีในพระพุทธศาสนา ความเชื่อในพุทธานุภาพของสมณะกุไค และความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื๊อโดยการให้ความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัวและบรรพบุรุษ การรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ จะปรากฏเด่นชัดอยู่ร่วมกันในความคิดความเชื่อของกลุ่มศาสนิกที่ได้ให้สัมภาษณ์

3. จากการศึกษาลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาแบบจารีตในกรณีของนิกายมิงงน แห่งหุบเขาโคยะ ที่ได้จากข้อมูลทางเอกสารและการลงภาคสนามทำให้ผู้วิจัยได้พบว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลายภายในนิกายมีส่วนช่วยให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถดึงดูดศาสนิกให้เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์ภายในนิกายได้อย่างต่อเนื่อง

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

การผสมผสานทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาแบบจารีตในประเทศไทยญี่ปุ่น เป็นการศึกษา ลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Syncretism) ของพระพุทธศาสนาในญี่ปุ่นปัจจุบัน ที่ปรากฏอยู่ในนิกายมิงงน แห่งหุบเขาโคยะ อันมีศูนย์กลางนิกาย ณ วัดโคโงโกบุจิ จังหวัดวากายามา ในช่วงเวลาดังแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2554 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 และเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 จากการสำรวจข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ทางรูปธรรมและพื้นที่ทางนามธรรมได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างความเชื่อที่หลากหลายและเกิดกิจกรรม พิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาที่สามารถดึงดูดศาสนิกให้เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับนิกายได้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานดังกล่าวเป็นการนำพระพุทธศาสนาเข้าผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของญี่ปุ่น คือ ชินโด

ความเชื่อที่ได้จากลัทธิขงจื๊อ ลัทธิเต๋า ความเชื่อที่ได้จากลัทธิพราหมณ์ ความเชื่อที่ได้จากคริสต์ศาสนา ความเชื่อที่ได้จากพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและพม่า

จากการศึกษาและสำรวจลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของนิกายดังกล่าวที่สืบทอดจากอดีตและยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรมีการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของของนิกายดังกล่าวว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิตของศาสนิกอย่างไร เพื่อสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ของพระพุทธศาสนาแบบจารีตในญี่ปุ่นปัจจุบัน

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาแบบจารีตของทุกนิกาย เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมในการศึกษาพระพุทธศาสนาของญี่ปุ่นในปัจจุบัน

3. ควรมีการศึกษาโลกสมัยใหม่ในชีวิตประจำวันกับการปรับตัวของพระพุทธศาสนาแบบจารีตเพื่อสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของศาสนาในญี่ปุ่นปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนจากมูลนิธิญี่ปุ่น ศูนย์คันไซ จังหวัดโอซาก้า (The Japan Foundation Japanese-Language Institute, Kansai Osaka Japan) ขอขอบคุณ Professor Hinonishi Shinjou (日野西眞定) และ Professor Okuyama Naoji (奥山直司) แห่งมหาวิทยาลัยโคยะซัง จังหวัดวากายามา ผู้ให้คำชี้แนะในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และขอขอบพระคุณเพื่อนชาวญี่ปุ่นทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ สละเวลาเพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน

บรรณานุกรม

- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2551). *มานุษยวิทยา ศาสนา แนวคิดพื้นฐานและข้อถกเถียงทาง ทฤษฎี*. เชียงใหม่: พงษ์สวัสดิ์การพิมพ์.
- Haresaku, M. (1978). Encounter with an empathic, personal god: A seminar on Shingon Mikkyou. Bullentin of Nanzan Institute for Religion & Culture, 5: 26-35.
- Kookan, F. (2011), Koyasan no reki-shi to bunka. Koubo kenkyuu purojekuto okuyamahan kenkyuuhappyookai. Koya sandaigakuin. (in Japanese)
- Koyasan Cross-cultural Communication Network. (2012). *Map*. Retrieved October 11, 2012, from <http://www.koyasan-ccn.com/vi/map.html>
- Koyasan shingonshuu fukyou kenkyuusho. (2008). *Koyasan shingonshuu jizzokufujin-hittai*. Wakayama: Koyasan shingonshuu kyoogakubu. (in Japanese)
- Kumamoto, S. (2008). Kuuka in okeru shinbutsu shuugoo. Daigakuin kyouoiku kaikaku shien puroguramu. *Nihonbungaku kenkyuu no kokuzaiteki jouhou dentatsu sukiru no ikusei*. Katsudouhoukokusho, March 31. (in Japanese)
- Matsunaga, Y. (2011). *Mikkyou*. Tokyo: Iwanamishoten. (in Japanese)
- Ooguri, D. (1993). *Yoku wakar bukkhou no subete*. Tokyo: Nihonbungeisha. (in Japanese)
- Yuhara, K. (2011). *Kuukai shingon mikkyou no tobira o hiraita kezzou*. Tokyo: Heibonsha. (in Japanese)